
Vsebina:

- *Gradivo za zgodovino Bleda (1):* Kraljeva darovnica iz leta 1004
  - Razstava »Vitezi izpod Karavank« v Begunjah
  - Bralna akcija »Knjižnica – vesolje zakladov«
  - Nespregledano
  - »Linhartovim listom« na pot
-

KRALJEVA DAROVNICA IZ LETA 1004

Pokrajina, ki se razprostira med Karavankami in Jelovico, do konca obeh savskih dolin, je bila na začetku 11. stoletja solidno urejeno področje z gradovi, vasmi, cerkvami in potmi. Poleg upoštevanja vredne kraljeve posesti je bilo na tem področju dosti posestnikov, ki so imeli različno posest, manjšo, večjo, svobodno, nesvobodno. Med posestniki so bili domačini in tujci, njihov stan je bil različen. Od večjih posesti na tem področju je treba omeniti tudi podkaravanško posest, ki so jo v drugi polovici 11. stoletja imeli Weimar Orlamündski in onstran reke Save kompaktno gospostvo ob rečici Lipnici z enklavo v Bohinju, ki je bilo na koncu 11. stoletja v rokah rodu odvetnikov sv. Heme. Oboje je že v 12. stoletju pripadlo Ortenburžanom.

Zgodnje listinsko gradivo za zgodovino Bleda se je ohranilo predvsem v kraljevih darovnicah in znamenitem kodeksu 515 Dunajskega državnega arhiva, ki ga je prvi delno objavil že Oswald Redlich v diplomatariju *Acta Tirolensia 1* (izd. Innsbruck 1887) in po njem Franc Kos v *Gradivu za zgodovino Slovencev v srednjem veku, III. del*.

Z željo, da najprej predstavimo že objavljene, a morda težje dostopne vire, kot prvo objavljamo prepis in prevod znane blejske listine iz leta 1004, s katero se Bled prvič pojavi v pisanih virih srednjega veka.

Prepis je objavil Leo Santifaller v diplomatariju *Die Urkunden der Brixner Hochstifts-Archive 845-1295* (Innsbruck 1929).

Izredno lepo oblikovan prevod je objavil Franc Gornik v knjigi *Bled v fevdalni dobi* (Bled 1965).

Prepis listine:

In nomine sanctae et individuae trinitatis. Heinricus divina favente clementia rex. Si ecclesias dei aliquibus divinitus nobis concessis rebus sublimamus et exaltamus, non solum humanam laudem, verum etiam divinam remunerationem nos inde recepturos speramus. Quapropter noverint omnes nostri fideles praesentes scilicet et futuri, qualiter nos pro remedio animae dilecti senioris nostri Ottonis videlicet imperatoris augusti nec non pro nostrae et dilectae coniugis nostrae Cunigundae reginae per interventum venerabilis Sabiniensis episcopi Albuini quoddam nostri iuris praedium quod dicitur Ueldes, situm in pago Creina nominato in comitatu Uatilonis supra dicto nomine id est Creina vocitato, eidem venerabili episcopo Albuino suaeque aecclesiae in honore sancti Ingenuini confessoris et Cassiani martyris constructe, tam sibi quam suis successoribus, in proprium ius tradidimus cum omnibus suis pertinentiis, id est aecclesiis castellis aedificiis mancipiis utriusque sexus terris cultis et incultis

silvis venationibus pratis pascuis sive compascuis aquis aquarumque decursibus molendinis piscationibus viis et inviis exitibus et redditibus quesitis et inquirendis seu omnibus que dici vel nominari possunt iuste et legaliter ad supra dictum praedium pertinentibus, comitibus sive aliquibus iudicariis personis de publico descripto praeter licentiam episcopi nihil se intromittentibus, eo videlicet tenore ut, cuncta decimatione ad opus fratrum sancto Ingenuino servientium reservata, supra dicto episcopo usque ad finem vitae suae secundum suam dispositionem alia cuncta deserviant, post finem vero vitae suae tertia pars supradicti praedii ad usus fratrum proprie pertineat relique vero due partes episcoporum istius venerabilis viri Albuini successorum potestati subiaceant. Et ut haec nostrae traditionis pagina nunc et in futuro firma et inconvulsa permaneat, hanc cartam inde conscriptam sigilli nostri inpressione insigniri iussimus et propria manu, ut inferius videtur, confirmavimus.

-Signum domni Henrici (M.) regis invictissimi,

-Edilbertus cancellarius vice Uuilligisi archicapellani recog.

Data IIII. id. april. anno dominicae incarnationis MIIII, indictione I, anno vero domni Henrici secundi regis II; actum Tridentum.

Orig. perg. v Innsbrucku, Landesregierungsarchiv (L. 1 n. 10), kopija v arhivu v Boznu/Bolzano, škofijski arhiv Briksen, kopiajna knjiga iz 14. stoletja, 8^b – 9^b. Obj. Santifaller, Die Urkunden der Brixner Hochstifts-Archive (845-1295), Verlag Wagner, Innsbruck 1929, 18ss, št. 14.

Prevod listine:

V imenu svete in nedeljive Trojice, Henrik, po božji blagi dobroti kralj. Če cerkve božje s kakimi stvarmi, ki nam jih je Bog prepustil, podpiramo in dvigamo, upamo, da ne bomo s tem dosegli le človeške hvale, ampak tudi božje plačilo. Zaradi tega naj vedo vsi naši verni, tako sedanji, kakor prihodnji, kako smo za odkup duše svojega dragega prednika, namreč zvišenega cesarja Otona in tudi svoje (duše) in naše ljubljene kraljice Kunigunde, po posredovanju častitega sabionskega škofa Albuina neko po pravu naše posestvo z imenom Bled, ležeče v pokrajini Kranjsko, v grofiji Vatilona, imenovani z omenjenim imenom, to je Kranjski, istemu častitemu škofu Albuinu in njegovi cerkvi, zgrajeni v čast sv. Ingenuinu spoznavalcu in Kasijanu, mučencu, izročili v last z vsemi pripadnostmi, to je s cerkvami, gradovi, poslopji, hlapci obojega spola, z obdelano in neobdelano zemljo, gozdovi, lovišči, travniki, pašniki ali sopašniki, vodami in vodnimi strugami, mlini, ribolovi, s potmi in brezpotji, z dohodki in stroški, z že ugotovljenimi in ki jih je še treba najti, ali z vsem, o čemer se more reči ali imenovati, da po pravu in zakonito spada k zgoraj imenovanemu posestvu, tako da se grofi ali kake sodnijske osebe iz državne uprave brez škofovega dovoljenja ne smejo vmešavati, to pa s tako veljavnostjo, da vso desetino za potrebe bratov (to je kanonikov) služočih sv. Ingenuinu, uporablja zgoraj imenovani škof do konca svojega življenja po svojem razpolaganju. Po njegovi smrti pa naj pripade tretjina njegovega posestva v last in uporabo bratov, dve ostali tretjini pa naj bosta podvrženi oblasti škofov, naslednika tega častitega moža Albuina. In da bo ta stran našega daru ostala zdaj in naprej trdna in neporušna, smo od tod zapisano listino ukazali zaznamovati z odtisom našega pečata in jo z lastno roko, kot je spodaj vidno, potrdili.

M(monogram)

*Znamenje gospoda Henrika,
nepremagljivega kralja.*

*Overovil kancler Egilbert namesto
nadkapelana Vigilisa.*

*Izdano 10. aprila 1004 po Gospodovem učlovečenju, v prvi indikciji, pod vlado Henrika II.
pa v drugem letu.*

Opravljeno v Tridentu.

Stane Adam

RAZSTAVA »VITEZI IZPOD KARAVANK« V BEGUNJAH

V prostorih Krajevne skupnosti Begunje je bila od 26. aprila do 30. maja 2002 na ogled razstava »**Vitezi izpod Karavank**«. Razstavljen je bil del gradiva z razstave o radovljiškem plemstvu v luči srednjeveških listin, ki je bila decembra lani na ogled v Knjižnici A. T. Linharta v Radovljici, januarja in februarja letos pa v Domu J. Ažmana v Bohinjski Bistrici in v razstavnici dvorani Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Razstavo sta pripravila avtorja Stane Adam in Jure Sinobad, del prevodov iz srednjeveške nemščine pa je prispeval Lucijan Adam. Postavitev razstave je omogočila Knjižnica A. T. Linharta Radovljica.

V dvorani KS Begunje so bile predstavljene reprodukcije, prepisi in prevodi srednjeveških listin, ki nam pripovedujejo zgodbo o ministerialih z gradu Kamen in vitezi iz Begunj, Poljč, Zgoše, Dvorske vasi in Drnče. V 13. in 14. stoletju je bilo pod Karavankami kar nekaj pomembnejših rodbin, katerih predstavniki so izdajali listine za svoje potrebe in jih pečatili s svojimi pečati. Listine najpogosteje govorijo o prodaji in nakupu nepremičnin in prinašajo poleg danes že delno pozabljenih ledinskih in drugih imen tudi imena kupcev, prodajalcev, najemnikov, prejemnikov, prič in drugih oseb. Iz vsebine listin lahko razberemo, da je bila tedanja fevdalna družba zelo razslojena, a da kmečko prebivalstvo v večini primerov ni bilo tako izpostavljeno izkoriščanju, kot je še danes splošno razširjena resnica. Tlake so bile majhne, dajatve ne prevelike in osebna svoboda delno omejena vsem, razen visokemu plemstvu. Razstavljen gradivo nosi svojevrstno sporočilo o narodovi zgodovini, ki nikakor ni bila tako tlačanska in nepomembna, da bi se je sramovali.

Na podlagi rekonstrukcij pečatov, ki so bili obešeni na listine, sta avtorja izdelala heraldične rekonstrukcije grbov posameznih plemiških rodbin. Razstava na 15 panojih prinaša 29 reprodukcij srednjeveških listin s prepisi, prevodi in komentarji, 15 risb pečatov, 7 barvnih ilustracij grbov, 6 barvnih ilustracij genealoških dreves in reliefni zemljevid plemiških dvorov radovljiškega Zgornjega urada (Kamen – *Stain*). Za razstavo v Begunjah sta avtorja pripravila tudi predloge krajevnih grbov in zastav za Begunje, Poljče, Zgošo in Dvorsko vas, pri čemer sta upoštevala heraldična pravila in zgodovinsko dediščino omenjenih krajev.

Jure Sinobad

BRALNA AKCIJA »KNJIŽNICA – VESOLJE ZAKLADOV«

Knjižnice po vsem svetu, pa ne le knjižnice, na različne načine spodbujamo branje - da bo branje potreba in navada, predvsem pa radost in užitek. Tako in zato se je naša knjižnica pridružila prizadevanju slovenskih knjižnic v akciji »**Knjižnica – vesolje zakladov**«.

V Knjižnici Otona Župančiča v Ljubljani so pripravili lepo oblikovano mapico. Vsaka knjižnica, torej tudi naša, pa je vanjo zložila svoje gradivo, predvsem povabilo vsem mladim bralcem, naj pridejo v knjižnico, naj si izposodijo knjigo, čim več knjig. Knjižničarke v šolskih knjižnicah so tako napolnjene mapice razdelile učencem petih in šestih razredov, pa tudi učencem ostalih razredov, če so ti želeli. Vsak obiskovalec splošne knjižnice jo je lahko dobil tudi v splošni knjižnici. Ob vsakem obisku v splošni knjižnici, torej v eni od enot Knjižnice Antona Tomaža Linharta v občinah Bled, Bohinj in Radovljica, ko so si otroci izposodili vsaj eno knjigo, so dobili nalepko in za sedem zbranih nalepk prejeli sladko nagrado – čokolado s podobo Mačka Murija, Muce Mace ... Saj je Žito Gorenjka sponzor spodbujanja branja.

Na zaključni prireditvi, 15. 5. 2002 v Linhartovi dvorani v Radovljici, so dobili še knjigo Bogdana Novaka *Ninina pesnika dva*. Vsi skupaj smo prisluhnili učencem Glasbene šole Radovljica, Alenki Bole Vrabc iz Linhartove dvorane – prebrala je nekaj misli, ki so jih napisali

udeleženci o tem, kaj jim pomeni knjiga in knjižnica, predvsem pa gostji Luciji Čirović, bolj znani kot Fati iz *TV Dober dan*, ki nam je zaupala, da je delala tudi kot knjižničarka. In to čisto zares. In čisto zares je veliko brala in to še vedno zelo rada počne.

V Sloveniji je to akcijo izvedlo 41 splošnih knjižnic (vseh je 60), vključilo pa se je okrog 2000 otrok in skoraj 10 %, natančno 198 otrok, je »naših«, kar je lep uspeh. Tako je sodelovalo 93 otrok (47 %) iz Občine Radovljica, 57 (29 %) iz Občine Bled in 46 (24 %) iz Občine Bohinj. Nekaterim je bila akcija tako všeč, da niso prišli v knjižnico le sedemkrat, ampak večkrat, celo devetinštiridesetkrat. To pomeni ne le toliko obiskov, ampak najmanj toliko prebranih knjig. In to je pomembno!

Božena Kolman Finžgar

NESPREGLEDANO

Slavko Dokl: *Utrip nekega časa, Magnolija, Ljubljana 2001.*

Podobe Novega mesta in Novomeščanov v letih 1909-1920 po pripovedi Eda Zorka.

Edo Zorko (1901-1988) je jesen svojega življenja preživel v Radovljici, sicer pa ga je življenjska pot vodila po mnogih krajih. Zapustil nam je določen izrez življenja, ki ga je dolenska prestolnica začela živeti ranega leta 1909, ko je Novo mesto dobilo elektriko, ravno tako nas seznanja z drugimi zanimivimi dogodki, ki so se zgodili v letih 1909-1920. Knjige ***Utrip nekega časa*** ni napisal sam, svojo življenjsko pripoved je prepustil peresu publicista **Slavka Dokla**.

»LINHARTOVIM LISTOM« NA POT

Knjižnice v svojih zbirkah hranijo na tisoče knjig in drugega knjižničnega gradiva. Vsak izvod, vsaka knjiga je svojevrsten zaklad, s svojo zgodbo in življenjem. In na prav posebne »zaklade« želijo opozarjati »Linhartovi listi« – na novo izdane knjige (novitete), ki se tako ali drugače dotikajo »naših« krajev, ljudi in dogodkov (rubriko smo poimenovali **Nespregledano**), in na knjige, ki so še posebej dragocene zaradi svoje starosti, vsebine ali vrste tiska (rubriko smo poimenovali **Zakladi** in bomo z njo pričeli v naslednji številki).

Žal pa v knjižnicah ni vsega. Veliko gradiva je drugje, v arhivih in drugih zbirkah. Vedenje, da to gradivo je, je zelo pomembno, poznavanje njegove vsebine pa še toliko bolj, saj odstranjuje tančice, ki zakrivajo pogled na različne dogodke, zgodovinska dejstva ... Takemu odkrivanju je namenjen prvi, domoznanski del »Linhartovih listov, saj je namenjen proučevanju in raziskovanju domačih krajev, ljudi, dogodkov ...

Živimo pa tudi tu in zdaj, tako »Linhartovi listi« prinašajo tudi informativno gradivo o dogodkih v knjižnici in pregled najbolj branih knjig.

V podnaslov smo zapisali, da so »Linhartovi listi« občasnik in čisto zares je tako, saj bodo izhajali občasno. V tiskani obliki, torej kot časopis, bodo dosegljivi v vseh enotah Knjižnice Antona Tomaža Linharta, v elektronski obliki pa na domači strani knjižnice www@rad.sik.si oziroma jih vsak lahko dobi na svoj e-mail naslov. Naročila za elektronsko obliko časopisa sprejemamo na naslovu info@rad.sik.si. Vse oblike časopisa so brezplačne.

Božena Kolman Finžgar